

پیوندهای امر نمادین و محاکات در آراء هانس گئورگ گادامر

عبدالرسول چمانی

دانشجوی دکتری پژوهش هنر پردیس هنرهای زیبا، دانشگاه تهران

چکیده: هانس گئورگ گادامر، فیلسوف معاصر آلمانی، بر این باور است که تجربه اثر هنری تجربه‌ای معنادار بوده، و برای توضیح این تجربه به تبیین دو انگاره «امر نمادین» و «محاکات» و پیوند میان آن دو می‌پردازد. وی مدعی است نماد متضمن پیوند متافیزیکی میان مرئی و غیرمرئی است؛ امر جدایی‌ناپذیر نمود قابل رؤیت و معنای غیرقابل رؤیت است. از منظر او نماد امر نمادپردازی شده را بازنمایی می‌کند و معنای آن را نباید در خارج از آن جستجو کرد، بلکه به تعبیری گادامری، معنای آن، همچون معنای اثر هنری، در این واقعیت نهفته که آن همانجا است. این امر اثر هنری را نه تنها به مفهومی دیگر، یعنی محاکات، متصل می‌کند، بلکه متضمن یگانگی وجودی آن نیز هست. گادامر با وامگیری انگاره محاکات از دوران کهن، ماهیت اصلی آن را بازشناسی دانسته، و آن را در معنای شناخت و فهمیدن به منزله چیزی که پیشتر دیده شده است، تفسیر میکند. این خود اشاره به یگانه‌بودن اثر هنری و تجربه آن دارد. اثر هنری را نمی‌توان به سادگی به منزله حامل معنا در نظر گرفت. زیرا، اگر چنین باشد اثر هنری به امری جایگزین‌پذیر مبدل می‌شود. حال آنکه تجربه آدمی نشان می‌دهد که انسان همواره به دلیل منش یگانه و غیرقابل جایگزین اثر هنری به سوی آن تمایلی ویژه نشان داده است. مضافاً آنکه، معنای ویژه اثر هنری، به آدمی و تجربه او متصل است. تجربه محسوس اثر هنری و مواجهه با آن، همانا رویارویی با خصلت وجودی آدمی است.

واژگان کلیدی: هانس گئورگ گادامر، معنادار اثر هنری، امر نمادین، محاکات، تجربه اثر هنری، زیبایی‌شناسی هرمنوتیک

◆ مقدمه

نماد^۱ و امر نمادین^۲ از یک سو، و محاکات^۳ از سویی دیگر، از جمله انگاره‌ها و مفاهیمی هستند که از دیرباز در تاریخ نظریه هنر مورد بحث فراوان داشته‌اند. معمولاً محققان تاریخ هنر، امر نمادین را با معنادار اثر هنری پیوند می‌زنند. جان‌اتان هریس^۴ در این باره می‌گوید:

«در خلال مطالعه معناها در آثار هنری، شناسایی نمادها به منزله معناها غیر قابل بحث است. از یک منظر، [صفت] نمادین به سادگی به مفهوم معنادار است: برای مثال، معمولاً ادعا می‌شود که نمایش مجموعه در یک نقاشی طبیعت بیجان، به شکلی نمادین، جایگزین مرگ و تباهی آدمی است. ... لیکن [بایستی به خاطر داشت که] صور سمبولیسم بسیار گوناگون است - هم به صورتی تاریخی و هم در اصطلاحات فرهنگ تصویری معاصر» (Harris, 2006, 315).

در آراء فیلسوف معاصر آلمانی، هانس گئورگ

گادامر^۵ (۲۰۰۲-۱۹۰۰م). امر نمادین با انگاره‌های دیگر، یعنی محاکات، در تجربه اثر هنری، پیوندی تنگاتنگ می‌یابد. از منظر گادامر، تجربه یگانه اثر هنری مستلزم تجربه معنا بوده، و تبیین آن، پیوند امر نمادین و محاکات را بدنبال دارد. دغدغه اصلی گادامر، در معروفترین اثرش، حقیقت و روش،^۶ اعاده معنا در «علوم انسانی»^۷ است - که شامل هنر هم می‌شود. او مسیر استفسار فلسفی خود را از نقد زیبایی‌شناسی مدرن گشوده، و بر این باور است که تجربه اثر هنری تجربه‌ای معنادار بوده، و دربردارنده حقیقتی غیرمفهومی است؛ حقیقتی که دنیای مدرن، با ابداع زیبایی‌شناسی، به انکار آن پرداخته، و به شکلی تصنعی، حقیقت را به گستره علوم تجربی محدود می‌کند. او در مقالات متعدد دیگری بارها به دو مفهوم «امر نمادین» و «محاکات» بازگشته، و اندیشه‌های خود را درباره آنها توسعه می‌دهد؛ شاید بتوان مهمترین آنها را مجموعه‌ای تحت عنوان ارتباط امر زیبا^۸ دانست.

49. universal
50. Georg Wilhelm Friedrich Hegel
- ◆ فهرست منابع
- ۱- خاتمی، محمود، *گفتارهایی در پدیدارشناسی هنر*، تهران: انتشارات فرهنگستان هنر، ۱۳۸۷.
- ۲- سوسور، فردینان دو، *دورهٔ زبان‌شناسی عمومی*، ترجمهٔ کورش صفوی، تهران: انتشارات هرمس، ۱۳۷۸.
- ۳- کانت، ایمانوئل، *نقد قوهٔ حکم*، ترجمهٔ عبدالکریم رشیدیان، تهران: نشر نی، ۱۳۸۶.
- ۴- گادامر، هانس گئورگ، «شعر و محاکات»، ترجمهٔ محمد سعید کاشانی، فصلنامه هنر، شماره ۱۹، تابستان و پائیز تهران: شرکت سهامی چاپخانه وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۶۹.
- ۵- گادامر، هانس گئورگ، «زیبایی‌شناسی و هرمنوتیک»، ترجمهٔ فرهاد ساسانی، زیباشناخت: مطالعات نظری و فلسفی هنر، شماره ۷، تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات هنری، ۱۳۸۱.
- ۶- هایدگر، مارتین، *هستی و زمان*، ترجمه سیاوش جمادی، تهران: انتشارات ققنوس، ۱۳۸۷.
- ۶- واینسهایمر، جوئل، *هرمنوتیک فلسفی و نظریهٔ ادبی: مروری بر آرای گادامر در گسترهٔ هرمنوتیک*، ترجمهٔ مسعود علیا، تهران: انتشارات ققنوس، ۱۳۸۱.

- 7- Aristotle (1997), *Aristotle's Poetics*, Translated and with a Commentary by George Whalley, Edited by John Boxter and Patrick Atherton, Montreal: McGill-Queen's University Press.
- 8- Flax, Neil M. (1983), "The Presence of the Sign in Goethe's *Faust*", PMLA, Vol. 98, No. 2, Modern Language Association.
- 9- Gadamer, Hans-Georg (1998), *The Relevance of the Beautiful*, Edited by Robert Bernasconi and Translated by Nikolas Walker, Cambridge: Cambridge University press.
- 10- Gadamer, Hanse-Georg (2001), *Gadamer*

41. arbitrary
۴۲. جوئل واینسهایمر (Joel Weinsheimer)
- در کتاب هرمنوتیک فلسفی و نظریه ادبی فصلی را به نام «واژه نشانه نیست» به نقد دیدگاه‌های سوسور و کاسیرر دربارهٔ نشانه زبانی پرداخته است. او با توجه به دیدگاه‌های گادامر نشان می‌دهد که نگاه سوسوری به واژه از بطن دیدگاهی ریاضی‌گونه و بیش از حد عقلانی دوران مدرن برخاسته است. ر. ک. به: واینسهایمر، ۱۳۸۱.
43. allegory
44. Walter Benjamin
45. aura of the work of art
۴۶. برای ترجمهٔ فارسی مقالهٔ معروف والتر بنیامین ر. ک. به: بنیامین، والتر (۱۳۸۲)، «اثر هنری در عصر بازتولیدپذیری تکنیکی آن»، در: بنیامین و دیگران، زیبایی‌شناسی انتقادی: گزیده نوشته‌هایی در باب زیبایی‌شناسی از والتر بنیامین، هربرت مارکوزه و تئودور آدورنو، گردآوری و ترجمهٔ امید مهرگان، تهران: نشر نی.
۴۷. افلاطون برای توضیح چیستی و هستی بسیاری از مسائل به انگارهٔ میم‌سیس متوسل می‌شود؛ لذا، بدون فهم جایگاه و نقش این انگاره در فلسفه افلاطون، شاید بسیاری از موضوعات مورد بحث وی مورد بدفهمی قرار گیرد. در توضیح نقش میم‌سیس در مسائلی چون زبان، ر. ک. به: کراتیلوس، پارهٔ ۴۲۳ به بعد؛ تعلیم و تربیت، مخصوصاً ر. ک. به: جمهوری، پارهٔ ۳۷۷ به بعد؛ هنرهای دیداری، مخصوصاً ر. ک. به: جمهوری، پارهٔ ۵۹۶ به بعد، کراتیلوس، پارهٔ ۵۹۶ به بعد، سوفیست، پاره‌های ۲۳۳ تا ۲۳۶ و ۲۶۵ تا ۲۶۸، قوانین، پاره‌های ۶۶۷ تا ۶۷۰؛ محاکات فلسفی و کیهان‌شناختی، مخصوصاً ر. ک. به: تیمائوس، پاره‌های ۲۸ و ۲۹، ۳۷ و ۳۸؛ موسیقی، ر. ک. به: جمهوری، پاره ۳۹۹، قوانین، پاره‌های ۶۶۹ به بعد و ۷۹۸ به بعد؛ شعر، مخصوصاً ر. ک. به: فایدروس، پارهٔ ۲۴۸، جمهوری، پاره‌های ۵۹۵ و ۵۹۷، قوانین، پاره‌های ۶۶۸ و ۷۱۹.
۴۸. برای توضیحی از مفهوم محاکات در دوران باستان، و چگونگی نقد افلاطون از شعر و هنر در کتاب دهم جمهوری، رجوع کنید به مقاله‌ای از نگارنده: چمانی، عبدالرسول (۱۳۸۵)، «نگاهی به مفاهیم میم‌سیس در دوران کلاسیک و هلنی - رومی»، جلوه هنر، شماره ۲۶، صص. ۲۵-۳۴.

- in Conversation*, Edited and Translated by Richard Palmer, New Haven: Yale University Press.
- 11- Gadamer, Hans-Georg (2006), ***Truth and Method***, Translated by J. Weinsheimer and D. G. Marshall. 2nd Revised Edition, Continuum Publishing Group, New York.
- 12- Harris, Jonathan (2006), ***Art History: The Key Concepts***, New York: Routledge.
- 13- Lurker, Manfred (1994), "Symbol: Language Usage in Ancient time, Sign and Symbol" in: Sebeok, Thomas A. (ed.), *Encyclopedic Dictionary of Semiotics*, vol. 2, New York: Mouton de Gruyter.
- 14- Peirce, Charles Sanders (1991), ***Peirce on Signs: Writing on Semiotic***, Edited by James Hoopes, Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- 15- Plato (1976), ***The Republic of Plato***, Translated with Introduction and Notes by Francis Macdonald Cornford, New York: Oxford University Press.
- 16- Zuidervaart, Lambert (2004), ***Artistic Truth: Aesthetics, Discourse, and Imaginative Disclosure***, Cambridge: Cambridge University Press

Analysis of Hans Holbein's ambassadors based on Erwin Panofsky's theory

Maryam Khalili

(Student of doctorate in Art research, Tehran University)

This essay will give an iconographic and iconological analysis of Hans Holbein's painting; The Ambassadors, based on Erwin Panofsky's special theory of iconography and iconology.

It will also point out visual symbols and different inner aspects used in this painting and interpret them based on globalization and historical context of the painter's era.

Keywords: Iconography, Iconology, Symbole, Panofsky, Hans Holbein, Renaissance

The connection of the symbolic and mimesis in the nations of Hans-Georg Gadamer

Abdolrasoul Chamani

(Student of doctorate in Art research, Tehran University)

Hans- Georg Gadamer, the famous German philosopher of our time, believes that the experience of a work of art is a meaningful experience. To shed light on this experience, he focuses on the concepts of the symbolic and mimesis as the well as the relation between them. He believes that symbols consists is a metaphysical connection between the visible and invisible; the inseparability of visible appearance and the meaning of invisible significance. From his perspective a symbol represents the symbolized and its meaning should not be searched outside of it; but in Gadamerian words, the meaning of a symbol, like the meaning of the artwork lies in the fact that it is there. This attitude not only establishes a link between the work of art and another concept, i.e. mimesis but also implies its existential unique nature. Gadamer has borrowed the concept of mimesis from antiquity to and has considered its original nature to be recognition which to him means understanding and cognizing something as something that has already been seen. This refers to uniqueness of artistic work and its experience. Artistic work cannot simply thought as a bearer of meaning because if it is just a bearer, artistic work changes into a replaceable concept which while human experience convinces indicates that human begins are particularly keen on artwork due to its irreplaceable and unique nature. Moreover; the special meaning of the work of art is related to the human being and their experience. The sensuous of the work of art and being confronting by it, without a doubt, is an encounter with the existential human nature.

Keywords: Hans- Georg Gadamer, Meaning of artwork, The symbolic, Mimesis, Experience of the work of art, Hermeneutic aesthetics